

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

Haber-Yorum

Afganistan'da Amerika'nın Yerini Çin mi Alıyor?

Haber:

Amerika'nın Afganistan'daki felaketi ve Ağustos'ta buradan çekilmesi birçok kişinin, boşluğu dolduracak ülkenin Çin'in olduğunu görmesini sağladı. Zira Çin'in, Orta Asya ve Afganistan'da büyük ekonomik, stratejik ve güvenlik çıkarları vardır. Çünkü Vahan koridorundan geçen ulaşım bağlantıları, Çin'in gelecekteki gücü için zaruri olan Kuşak Yol girişiminin ayrılmaz bir parçasıdır. Ancak geriye şu soru kalıyor: Çin, sadece Afganistan'da değil, dünyanın herhangi bir yerinde gerçekten Amerika'nın yerini alabilir mi?

Yorum:

ABD'nin aksine Çin, İkinci Dünya Savaşı'ndan, 1951'deki Kore Savaşı'ndan ve 1979'daki Vietnam Savaşı'ndan bu yana savaşa girmemiş ve savaş da kazanmamıştır. Zira Çin, güçlerini sınırlarının dışına konuşlandırmaktan kaçınmıştır. Kültürel açıdan bakıldığında, Çin dünyaya pek bir şey sunmazken ABD muazzam bir yumuşak güce sahip olup kültürel ihracatı modern yaşamın tüm yönlerini işgal etmiştir. Hatta Çin de bile, Çin gençliğine modadan müziğe Batılı markalar ve zevkler egemen olmuştur. Bu da Çin'in ayrıcalıklı kültürel ihracatı için çok az bir alan bırakmakta ve Çin'in inşa edebileceği yumuşak gücün herhangi bir yönünü azaltmaktadır. Bu nedenle Afganistan'daki Afgan seçkinleri bile ilham almak için Doğu'ya değil Batı'ya bakmaktadır.

Siyasi yönden olana gelince; Çin'in nüfuzu aynı derecede asgari düzeydeyken ABD ise, büyük ikircikliliğine rağmen Demokratik, Liberal, Laik ve Kapitalist siyasi sisteminin avantajlarını sergilemektedir. Ayrıca Çin hükümet sistemi, dünyada kimsenin istemediği bir şekildedir. Dolayısıyla Çin'in Afganistan ile olan ilişkileri, diğer ilişkileri gibi tipiktir. Çünkü ilişkileri herhangi bir kültürel ve siyasi etkiden yoksun olup Çin-Afgan ilişkilerinde ekonomi hakimdir.

Afganistan, devasa maden zenginliği, mineraller, nadir toprak kaynakları, hidrokarbonlar, altın, gümüş, platin, demir cevheri, bakır, boksit, çinko, lityum ve engebeli arazilerinde gömülü potansiyel değeri 3 trilyon dolar olan diğer doğal kaynaklarla bezenmiştir. Hatta tek başına lityum yatakları bile Afganistan'ı lityum dünyasında Suudi Arabistan'a dönüştürme potansiyeline sahiptir.

Hatta ABD ayrılmadan önce, Afganistan işgalinin maliyeti dışında Çin, Afganistan'daki doğrudan yabancı yatırımın ana kaynağı olmuştur. Zira sadece 2019 yılında, Çin'in Afganistan'daki doğrudan yabancı yatırımının 400 milyon dolardan fazla olduğu tahmin edilmektedir. Aksine Çin yatırımını kolaylaştıran, Amerikan varlığının sağladığı güvenlik olmuştur.

ABD'nin ayrılmasıyla birlikte Taliban'ın Afganistan'a ve daha geniş bölgeye, özellikle de Afganistan sınırındaki Doğu Türkistan bölgesine güvenlik ve istikrarı

sağlama gücünü, Afganistan'ın altyapısına büyük ölçekli yatırımları ve Çin'in Kuşak Yol programlarının dahil edilmesi olasılığını içeren Çin yatırımlarının bir sonraki dilimi belirleyecektir.

Gayri meşru ekonomik bir ortak olarak Taliban açısından, Taliban'ın bakış açısı Çinlilerin bakış açısıyla aynı doğrultudadır.

ABD bir halkı işgal ettiğinde, genellikle onların üzerine tam bir hegemonya dayatmaktadır. Böylece bu halkların siyasi, kültürel ve ekonomik yaşamları onun çıkarlarına bağlı bir hale gelmektedir. Dolayısıyla ABD hem iç hem de dış politikalarını, bu işgal edilmiş ülkeye dikte edecektir. Hem de aynı ülkenin çıkarları pahasına bunu yapacaktır. Buna ek olarak ABD'nin nüfuzu, birçok uluslararası kurumlarda kurumsal bir hale getirilmiştir. Zira ABD, Dünya Bankası'na, Uluslararası Para Fonu'na, Birleşmiş Milletlere, NATO'ya ve nüfuzunu güçlendiren ve politikalarına ve çıkarlarına bağlılığı sağlayan bir dizi diğer siyasi ve ekonomik kuruluşlara da hükmetmektedir.

Öte yandan Çin, nüfuzunu ekonominin ötesine taşımak istemediği gibi gerçekte bunu yapmaya da muktedir değildir. Hatta arayabileceği güvenlik garantileri bile, ortak değerlere veya herhangi bir kültürel yakınlığa dayanmamakta olup aksine çoğunlukla diğer ülkelerin niyetine dair karşılıklı şüpheden kaynaklanan ekonomik çıkarların yakınlaşmasının bir sonucudur. Nitekim bu, Pakistan gibi Çin'in eski müttefikleri olan ülkeler için bile geçerlidir. Dolayısıyla ortaya çıkan Çin etkisinin uluslararası kurumsal temsili çok az olup hatta veto yetkisine sahip olduğu forumlarda, genellikle karşı koymak yerine oy kullanmaktan bile çekinmektedir.

Bu nedenle ABD Afganistan'dan çıkmasına rağmen onun etkisi durmayacaktır. Çünkü onun siyasi, askeri, sosyal ve ekonomik etkisi hala devam etmekte olup Çin onun yerini alacak hiçbir şey sunmamaktadır.

Hizb-ut Tahrir Merkezi Medya Ofisi İçin Yazan

Adnan Han